

Cerințe actuale privind relația stat-piață

Mihai ION

Statul în perioada de tranziție

O economie de piață eficientă, legitimă, necesită un guvern puternic, ceea ce înseamnă că el trebuie să aibă instituții și proceduri responsabile, precum și o rețea de reglementări care echilibrează interesul pentru eficiența economică și echitatea socială.

Instituirea guvernului democratic, adică atât echitabil, cât și eficient, a constituit una dintre cele mai dureroase și prelungite componente ale transformărilor din țările Europei Centrale și de Est și fosta Uniune Sovietică. Există numeroase dovezi că, în anii '90, în condițiile decăderii statului opresiv, în multe țări s-a acordat o atenție insuficientă rezolvării acestei probleme complexe. Într-o anumită măsură, aceasta a dus la o falsă dihotomie între stat și piață. Prea mulți reformatori, consultanți și instituții care doreau un stat minimal au încurajat retragerea bruscă a statului din economie, reducerea cheltuielilor publice și neglijarea calității administrației publice, în condițiile în care nevoile de protecție socială pentru marea majoritate a oamenilor, au rămas la fel de mari, sau chiar au crescut.

Strategiile naționale de dezvoltare au fost dominate de gândirea economică liberală, care a acordat prioritate principiilor pieței.

Statul a intrat într-un proces de restrângere în multe țări ale regiunii, ceea ce a dus la manifestarea unor tendințe grave în dezvoltarea umană, mergând de la rate înalte ale sărăciei, creșterea rapidă a inegalităților economice și sociale, ajungându-se la fragmentare economico-

socială, deteriorarea sănătății și educației publice, tendințe îngrijorătoare în cultură și calitatea pe termen lung a mediului înconjurător. În multe cazuri, această restrângere a statului a dus la reducerea capacității guvernelor de a supraveghea procesul de tranziție și de construire a mecanismelor de piață. S-a ajuns la o reducere a eficienței guvernelor, tocmai atunci când ea era mai necesară, dat fiind că statul în tranziție este solicitat să întreprindă funcții noi și complexe, de construire a pieței și de reglementare a acesteia. Paradoxul tranziției este că *reducerea intervenției statului în economie implică o capacitate de guvernare mai mare și în nici un caz una mai redusă.*

În multe cazuri, guvernele s-au retras din sfere cruciale, înainte de a realiza mecanisme alternative adecvate, pentru a asigura buna dezvoltare a relațiilor de piață. În restrângerea statului istoria s-a repetat. Industrializarea secolului XIX s-a bazat pe acumularea capitalului, în contextul unui management greșit, al corupției și partizanatului. O dată cu tranziția actuală, restrângerea statului s-a realizat într-un mediu prea adesea lipsit de tradiții democratice și sisteme legale eficiente, caracterizat prin lipsa de acces corect și cinstit la oportunități pentru toți. Corectitudinea tranziției ar fi putut fi asigurată doar de un guvern puternic și care să funcționeze eficient. În multe țări, în absența sistemului legal necesar și a unor drepturi de proprietate sigure, ca cerințe fundamentale ale oricărei economii de piață, s-a ajuns la o economie de piață insuficientă, arbitrar juridic, coruptă și management greșit.

Desigur, în unele țări există și excep-

ții, caracterizate prin inversarea declinurilor inițiale. Cu toate acestea, în multe țări, chiar și dintre cele mai mari, restrângerea statului a fost însoțită de deteriorarea semnificativă a indicatorilor de sănătate și educație, de creștere a mortalității generale, care a dus la o speranță de viață mai redusă. Impactul tranziției s-a manifestat și în indicatorii care arată că atât coeziunea socială, cât și siguranța personală se află sub o amenințare severă. Ratele ridicate ale crimei și omuciderilor sunt mărturii ale slăbirii structurii sociale și ale percepției larg răspândite privind disparitățile de venit și bunăstare, ale nivelurilor mai ridicate ale sărăciei și șomajului. Sunt mulți cei care au ajuns la concluzia că procesul precipitat de liberalizare a fost însoțit de o pierdere a valorilor sociale și etice, pentru a fi înlocuite cu un sistem în care "numai banii contează".

Experiența din multe economii de tranziție arată că guvernele au importante responsabilități în managementul economiei, pentru a asigura stabilitatea, mobilitatea și coeziunea socială. Realizarea acestor obiective poate contribui la reducerea conflictelor sociale și accelerarea creșterii economice. Menținerea coeziunii sociale și a echității nu sunt incompatibile cu o economie mai deschisă. Micile economii europene foarte deschise, precum cea a Austriei, Olandei și Suediei au guverne "mari", în parte ca rezultat al nevoii de a minimiza impactul social al deschiderii către economia internațională.

De asemenea, experiența economiilor în tranziție ilustrează ce s-a întâmplat când centrul eforturilor reformei a fost "restrângerea", mai degrabă decât "restructurarea" statului. Guvernele s-au retras din rolurile centrale, fără a construi capacitate de guvernare, fără a introduce mecanismele adecvate, pentru a atenua inegalitățile și a preveni creșterea sără-

ciei, rezultate dintr-o piață nereglementată și fără desfășurarea largă a oportunităților.

Economiile de piață cer instrumente și instituții dezvoltate. Doar alegerea unui guvern democratic nu este suficient, aceasta reprezentând doar începutul. Provocarea actuală pentru aceste guverne este să filtreze principiile și practicile democratice de la fiecare nivel și dimensiune a societății, pentru a promova un mediu în care fiecare individ să prospere. Altminteri vor stăpâni deziluziile, când procesul de schimbare nu reușește să răspundă oamenilor, în termeni de includere și coeziune socială. Excluderea socială și corupția sunt gata să ocupe golul creat, slăbind în continuare capacitatea de guvernare și de a colecta taxe, prin aceasta reducând resursele disponibile pentru serviciile publice.

Cerința este crearea unui stat "reconcentrat" unde democrația, buna guvernare și participarea se află în centrul atenției, având capacitatea de a echilibra accesul cinstit la oportunități pentru toți, cu ceea ce este cerut de eficiența alocativă a pieței libere.

La ora actuală, se poate spune că există un consens internațional în creștere, că urmărirea doar a creșterii economice, fără a acorda suficientă atenție obiectivelor sociale necesare prosperității societății și dezvoltării în termeni umani și ecologici, este insuficientă.

Contrar unor păreri larg răspândite, guvernele au un rol important de jucat în reglementarea economiilor de piață și investirea în dezvoltarea umană. Acest rol nu împiedică creșterea economică, el o accelerează și o face sustenabilă, fapt ce a fost demonstrat chiar și de experiența țărilor industrializate.

O acceptare internațională există și în ce privește consensul societal asupra politicilor orientate către piață, apreciindu-se că liberalizarea fără sprijin popular

poate induce efecte adverse. De asemenea, se consideră că este nevoie de o abordare echilibrată a intereselor publice și private din partea guvernelor. Experiența multor țări asiatice a arătat că acolo unde intervențiile guvernului au fost substanțiale și au funcționat în direcția dezvoltării sectorului privat, acesta din urmă a devenit motorul vizibil al creșterii economice. Acolo unde s-a dezvoltat cadrul legal și administrativ adecvat și eficient s-a stimulat spiritul întreprinzător, sectorul privat a fost capabil să înflorească.

Concluzia este că guvernele pot interveni în economie, pentru a crea un mediu favorabil, de manieră a face ca toate grupurile societale să participe la dezvoltarea economică și să beneficieze de această participare.

Exigențe ale creării unui stat modern și eficient

Până și cei mai convingși liberali admit că economia de piață, formă determinantă astăzi în lume, nu poate trece de stat. Prin simplificare comodă, se poate considera că există două logici: cea de piață, unde jocul liber al prețurilor între agenții economici echilibrează oferta și cererea și cea a statului (sau a sectorului public), unde agenții colectivi procedează înainte de toate prin prelevările obligatorii și redistribuire, în funcție de criterii care fie îndepărtează piața, fie o consideră pe un loc auxiliar. Frontierele dintre cele două domenii nu sunt nici stabile nici incontestabile, dimensiunea lor constituind obiectul unei dezbateri politice majore, care se prelungește în țările occidentale, prin contestarea locului considerat excesiv al statului și promovarea puternică a pieței.

Examinarea evoluției intervenționismului, în decursul timpului, a ilustrat cu claritate că rolul statului variază în timp și spațiu. Astfel, *intensitatea intervenției*

este diferită de la țară la țară și în funcție de momentul istoric respectiv. Ea crește în perioadele de criză sau în cele de război. De asemenea, este influențată de însăși dezvoltarea economică, de schimbările din economie, de regimul politic adoptat într-o țară sau alta (dictatorial, democratic sau liberal), precum și de teoriile economice care au apărut în decursul timpului. Desigur că în funcție de acești factori se produc modificări în însuși instrumentele și mijloacele de intervenție utilizate.

Studiul nostru a pus în evidență că, la ora actuală, au loc procese de regândire, de evaluare și de reformă a statului, de redefinire a responsabilităților sale, în întreaga lume.

În ultimele decenii, opiniile privind rolul adecvat al statului în economia de piață s-au schimbat în mare măsură. La o extremă se află economiștii și comentatorii care se pronunță pentru o retragere a statului din economie, cerând un stat minimal, "rezidual" și un sistem economic "dereglementat". Totuși, aceste pretenții au rămas mai mult în plan teoretic, deoarece, chiar și în cele mai avansate țări, intervenția statului, judecată prin prisma cheltuielilor guvernamentale și a prelevărilor obligatorii, nu a scăzut, ci, dimpotrivă, se poate vorbi chiar de o creștere a dimensiunii și sferei sale de cuprindere.

Investigațiile noastre au arătat că *situarea numai pe poziția statului, sau numai pe cea a pieței, a dus practic la efecte dintre cele mai nefavorabile.* Totodată s-a dovedit că statul și piața nu sunt substituibile. Teoretic se poate admite că există o zonă de suprapunere, care să răspundă dozajului necesar fiecăreia dintre instituțiile menționate. Desigur că *nu există o soluție unică privind intervenția statului pentru toate țările, dată fiind varietatea situațiilor și momentelor istorice în care acestea se află, a condițiilor și a punctelor de pornire diferite.*

În general, în secolul XX, intervenția economică a statului a înregistrat un flux în perioada postbelică, până în anii '50 și '60, considerați ca epoca de aur a intervenționismului, după care s-a înregistrat un adevărat reflux al acesteia. De la ortodoxismul keynesist s-a ajuns la un nou liberalism, care, chiar dacă seamănă cu cel de la debut este, în același timp, foarte diferit. Lumea actuală este constituită din state a căror forță de intervenție și reglementare este puternică.

Pentru țările în tranziție, inclusiv pentru România, sarcinile statului sunt uriașe, incomparabil mai mari decât în cele capitaliste dezvoltate, deoarece, aici există o sarcină de importanță istorică de a construi o economie de piață funcțională și concurențială și de a stabiliza economia hiperreglementată moștenită de la socialism. Însă, cu toate că a avut loc o creștere impresionantă a problemelor economice și sociale de rezolvat, în aceste țări s-a înregistrat un proces de restrângere a statului, de diminuare a posibilităților acestuia, cu toate consecințele nefavorabile decurgând din aceasta.

În aceste împrejurări este necesar ca, analizând experiența țărilor dezvoltate, precum și experiența altor țări în tranziție să căutăm a evita anumite greșeli și să găsim cele mai potrivite căi de implicare a statului, în viața economico-socială.

În principiu, statul trebuie să se implice acolo unde piața nu poate răspunde anumitor cerințe și acolo unde intervenția sa este indispensabilă și eficientă. Un stat eficient este vital pentru furnizarea bunurilor și serviciilor, a regulilor și instituțiilor care permit dezvoltarea piețelor și creșterea standardului de viață a locuitorilor.

Statul necesar

Statul a fost creat pentru a garanta regulile și ordinea, fără de care piața nu ar putea exista. În societățile industriale,

statul nu-și poate îndeplini misiunile fără o piață funcțională, iar aceasta din urmă nu poate funcționa într-o opoziție față de stat. Statul trebuie să stabilească regulile jocului, care protejează piața împotriva propriilor sale devieri (cum este de exemplu tendința permanentă către monopol) și, totodată, să coordoneze acțiunile agenților individuali, pentru a obține cele mai bune rezultate pentru societate. În acest sens, rolul celebrului M.I.T.I japonez, care impulsionează și coordonează marile opțiuni strategice ale întreprinderilor este semnificativă și dovedește că prezența activă a statului, în anumite privințe, este de neînlocuit.

- Întrucât piața este mioapă și nu poate ține seama decât de termenul scurt, numai statul poate aduce o viziune pe termen lung, absolut necesară pentru a contribui la efectuarea celor mai bune opțiuni și a realiza arbitrajele esențiale în cadrul societății. Statul este "stăpânul ceasurilor" și "garantul temporizărilor necesare" (Delmas, 1991). Potrivit unor păreri, reducerea orizontului temporal al firmelor americane, constrânse să privilegieze criteriile financiare pe termen foarte scurt, în ce privește realitățile industriale mai exigente în timp, este una dintre explicațiile declinului unor industrii și al abandonării unor filiere întregi de producție, a căror rentabilitate nu poate fi asigurată decât pe termen mediu sau lung. Numai statul poate să realizeze politici industriale, asigurând stabilitatea necesară investițiilor, care aduc rezultate pe termen lung (Chatelus, Fontanel, 1993).

Aici trebuie menționat și un alt aspect important. Deoarece marile întreprinderi ezită să se angajeze în cercetări fundamentale, cărora nu li se pot prevedea aplicații utile, sau să se lanseze în proiecte a căror realizare este lungă și succesul incert este datoriat statului de a-

și asuma costurile și riscurile a tot ceea ce are șansă să constituie în viitor un atu major.

- Statul este o instituție de neînlocuit atunci când este vorba de a realiza acțiuni coordonate, privind ansamblul agenților economici, menite să răspundă unor necesități sau interese colective. Avem în vedere în special politicile publice, necesare pentru asigurarea unor ajustări structurale și coerenței sectoarelor de activitate. Este vorba mai ales de politicile în materie de sănătate (inclusiv prevenirea îmbolnăvirilor pe care piața o neglijează sistematic), de educație și formare profesională – domenii în care abordarea marfară este cu totul insuficientă. Dintr-o altă perspectivă, aici intră politicile industriale, de amenajare a teritoriului, politicile culturii, cele privind cercetarea și dezvoltarea. Referitor la aceasta din urmă, considerăm că tehnologia trebuie tratată ca un adevărat bun colectiv, benefic pentru ansamblul sectorului productiv și care cere un demers conceput în termeni de interes general.
- Depășirea criteriilor producției și alocării prin piață, pare de neînlocuit pretutindeni unde există externalități, întrucât costurile și avantajele nu pot fi exprimate în prețuri pentru producătorul sau consumatorul individual. Această justificare veche a ofertei publice a unui bun colectiv, care a fost recunoscută încă de Adam Smith este astăzi reactualizată. Pe de o parte, datorită evoluției tehnicilor de producție, a noilor forme de organizare industrială, existența infrastructurilor și echipamentelor colective (transport, comunicații, servicii de educație sanitară, comercială) este mai importantă ca oricând, pentru asigurarea competitivității industriale, a unei firme sau unei regiuni. În noțiunea de sistem

productiv, acum se integrează atât caracteristicile firmei, cât și cele ale mediului economico-social, care sunt foarte* dependente de stat și de colectivități. Pe de altă parte, emergența constrângerilor de mediu, ca parametru major al opțiunilor economice ale perioadei actuale, cere să se depășească principiile izvorâte din piață (ca de exemplu poluator-plătitor), pentru a dezvolta o abordare mult mai globală, în care se exprimă alegerile colective rezultate de preferințele societății.

- Statul este de asemenea indispensabil, dacă ținem seama de riscul dezintegrării sociale, pe care o antrenează brutalitatea evoluțiilor către economia de piață privată. Necesitatea de a dezvolta mobilitatea și flexibilitatea, de a spori productivitatea, conduce în cea mai mare parte a țărilor occidentale la marginalizarea unei fracțiuni crescânde a societății. Această alură este mult mai pregnantă în SUA, unde ia înfățișarea unei provocări politice și sociale majore, decât în țările Europei Occidentale, unde există încă un sistem de asigurări sociale realizat în timpul economiei bunăstării și care se va menține în continuare. De aceea, acțiunea statului de a păstra o coeziune socială minimă, controlând și limitând excesele unei piețe multiplicatoare de inegalități este esențială.

Întrucât prin mărirea numărului exclușilor social și a reducerii capacităților de producție s-ar ajunge la o limitare a cererii, se poate spune că prezența statului în acest domeniu întărește economia de piață, cel puțin pe termen mediu.

- Dimensiunea internațională a economiilor moderne cer prezența unui aparat de stat, care să asigure, în condițiile actualelor raporturi între state, reprezentarea și apărarea intereselor naționale. Spre deosebire de keyne-

siști, care judecau lucrurile în condițiile unei economii închise, de data aceasta este vorba de o intervenție a statului justificată de deschiderea economiilor, de necesitate a statului într-o situație schimbată, și, anume, de mondializare și globalizare. În fapt, pe măsura reducerii sau eliminării controalelor directe asupra mărfurilor și capitalurilor, rolul statului crește, pentru a asigura competitivitatea și prezența în concurența internațională a ansamblului național. Statul trebuie să asigure coeziunea societății, gestiunea monedei și schimbului, rezolvarea externalităților și a problemelor de mediu, realizarea unor politici structurale. În acest sens este de menționat că statul a jucat un rol decisiv în multe țări ale lumii mai ales în noile țări industrializate ale Asiei. Este de presupus că, chiar după crearea pieței unice europene, statele din țările membre ale comunității vor rămâne în continuare mecanisme esențiale.

Statul eficient

Reabilitarea statului, în economia în care piața triumfă, nu invalidează unele critici privind formele intervenției sale, costul acesteia, inadaptarea sau dificultățile respective. Statul partener din economia de piață trebuie să fie *modern și eficient* (Crozier, 1979).

- Înainte de toate statul trebuie să lupte împotriva tendințelor de hipertrofiere. Aici se aplică formula de subsidiaritate, ceea ce înseamnă că, atunci când întreprinderile sunt mai apte să exercite o anumită activitate, statul trebuie să se abțină de a o face. Invers, aplicând formula "mai puțin stat - stat mai bun", statul trebuie să-și dezvolte capacitățile de a se ocupa eficient de problemele care îi revin. Delimitarea acestora nu poate fi făcută o dată pentru totdeauna, ea fiind determinată

de evoluția activităților și interdependențelor care le generează. Pentru a fi eficient, statul trebuie să integreze învățămintele teoriei organizării, conceptele de sistem și de strategie. El trebuie în special să raționalizeze și să modernizeze gestiunea (abordarea "managementului public") pornind de la o definiție clară a obiectivelor pe care le urmărește și a mijloacelor de utilizat. În cele mai multe cazuri, acțiunea sa nu cere etatizare și nici măcar o finanțare publică importantă, dar cere o explicare a finalităților; o intervenție pentru a impune regulile jocului, a cadrului contractual și pentru a asigura coerența dintre activitățile părților participante. O primă condiție a eficienței intervenției depinde de capacitatea statului de a convinge de necesitatea și legitimitatea acțiunilor sale.

- Urmărirea eficienței impune recursul sistematic la evoluțiile acțiunilor statului, în special al celor ce se exprimă prin obiective și instrumente. Avem în vedere politicile publice a căror aplicare întâmpină uneori puternice reticențe, chiar opoziție din partea administrațiilor implicate. În acest sens, stabilirea unor criterii de evaluare și a procedurilor încredințate unor organisme independente progresează relativ lent. De asemenea, discuțiile publice asupra rolului statului trebuie să se bazeze pe expertize obiective, a condițiilor tehnice și economice, ale realizării intervenției sale.
- Este necesară determinarea spațiilor și a nivelurilor unde trebuie să se efectueze intervenția puterilor publice. În țările occidentale de tip federal, ca Germania sau SUA s-au stabilit unele distincții între nivelurile de competență. În Franța s-a inițiat o dezbatere amplă asupra teritorialității și rolului colectivelor locale, în baza unei legi

privind descentralizarea. De asemenea, în România s-a acordat prin lege autonomie administrațiilor locale. Desigur, pentru a crește eficiența intervenției statului va trebui să se meargă mai departe în această direcție, pentru ca să nu se ajungă la situații de opoziție a autorităților locale, față de interesul general. Tocmai evitarea unor asemenea dezechilibre de putere, impune o abordare nouă a intervenției publice, în viața economico-socială.

Acestea sunt cerințe generale, cărora trebuie să le răspundă, cu intensități diferite desigur, orice stat din lume, pentru a deveni modern și eficient. În plus, pentru țările aflate în tranziție, inclusiv pentru țara noastră, o cerință fundamentală este aceea de a conduce procesul de reformă economică. În acest domeniu se manifestă încă serioase rămăneri în urmă. Întrucât procesul de reformă a fost în mare măsură mai mult mimat decât înfăptuit, în momentul de față, nu avem o economie de piață funcțională și nici puterea de a face față concurenței din Uniunea Europeană. Avem în vedere mai ales privatizarea, care este mult întârziată. Ponderea sectorului de stat este încă de 70% din capitalul social al tuturor întreprinderilor, în timp ce în Polonia, de exemplu, situația este inversă. Din acest punct de vedere situația noastră seamănă, mai degrabă, cu cea din China, cu deosebirea esențială că acolo, deși există un sector de stat mare, s-a imprimat sectorului privat o creștere foarte ridicată, ceea ce face ca pe ansamblu economia să fie una dintre cele mai dinamice din lume.

În economia românească, nu numai că ponderea sectorului de stat este ridicată, dar aceasta este constituită dintr-un număr mare de întreprinderi având creșteri de salarii necorelate cu productivitatea muncii, realizând costuri ridicate și practicând prețuri umflate artificial, și,

care, în loc să obțină profit sunt generatoare de pierderi. Prin aceasta, întreprinderile respective, în loc să fie susținătoare ale altor sectoare, cum ar fi cel social și cultural, să contribuie la asigurarea protecției sociale, s-au transformat ele însele în unități asistate de stat. Drept rezultat este afectată negativ întreaga economie și societatea în ansamblu, prin inflație ridicată, dobânzi mari, deficite interne și externe, economii și investiții reduse, lipsa credibilității externe (Isărescu, 2001).

În condițiile numărului mare de întreprinderi de stat, lipsite de profitabilitate, susținerea cheltuielilor sociale devine tot mai grea. Așa cum se știe, în majoritatea țărilor postcomuniste, ca și în România de altfel, transferurile sociale (în special pensiile) consumă fonduri de două ori mai mari decât în țările occidentale. Or, este cunoscut că ajutoare sociale mari, în condițiile dificultăților actuale, înseamnă implicit o dezvoltare economică lentă. Invers, ajutoare sociale reduse – varianta aplicată la timpul său de "tigrii asiatici", înseamnă posibilități de dezvoltare economică mai rapidă.

Întrucât proprietatea de stat, în prezent predominantă, generează costuri mari și eficiență redusă rămâne ca o prioritate urgentă inversarea raportului dintre acesta și proprietatea privată, în favoarea acesteia din urmă.

În actualele împrejurări, inflația reprezintă cel mai mare pericol pentru dezvoltare, ea dereglează însuși mecanismul de piață, deoarece prin redistribuirea inechitabilă a veniturilor, devine o sursă de tensiuni sociale. Ea lovește persoanele care trăiesc din venituri fixe și pe cei care economisesc sume de bani pentru perioada de pensie sau pentru "zile negre". În același timp poate duce la greșeli în afaceri, întrucât în luarea deciziilor, nu se mai dispune de o imagine precisă a ceea ce se întâmplă pe piață, sau, cu

alte cuvinte, o inflație severă ascunde mesajul oferit de prețuri. Tocmai de aceea, lupta contra inflației, prin toată gama de metode cunoscute constituie în continuare una dintre preocupările cele mai importante. De asemenea, trebuie menționat că utilizarea și în viitor doar a metodelor monetariste, nu poate să asigure relansarea economică, fără măsuri corespunzătoare de creștere a producției, de reducere a costurilor acestora și de ridicare a calității și competitivității produselor.

Toate acestea arată că, înfăptuirea reformei, descătușarea și stimularea pieței concurențiale rămâne cel mai însemnat imperativ, care nu mai suportă nici o amânare și impune elaborarea unor măsuri urgente. Numai punerea la punct a unui sistem de piață, care să funcționeze eficient va fi în măsură să furnizeze întreprinderilor informații corecte privind cererea de produse, consumurile materiale și de forță de muncă, costurile de producție și prețurile.

Așa cum arată întreaga experiență internațională piața nu se poate autoinstaura și nu pot fi lăsate lucrurile să se desfășoare sub acțiunea unor forțe spontane. De aceea, *statul trebuie să se transforme într-un adevărat motor al reformei economice.*

Pentru reușita tranziției către econo-

mia concurențială, guvernul trebuie să fie puternic, capabil să reglementeze și să urmărească măsurile de restructurare ce se impun. Ca rol de primă importanță al statului revine *crearea unui cadru juridic și constituțional adecvat, atât pentru sectorul privat, cât și pentru sectorul public, precum și pentru privatizarea și restructurarea sectorului public.*

Nu poate fi negat faptul că, în direcția creării unei economii de piață funcționale și competitive, în ultimul timp a început să se manifeste un nou tip de comportament al statului, mai exigent față de privatizare și restructurare, care a adus unele rezultate pozitive. Dar, acest nou tip de comportament trebuie continuat cu toată perseverența. Obiectivul creșterii economice rămâne pe mai departe soluția, atât a integrării în structurile economiei europene, cât și a rezolvării unor importante probleme sociale și a ridicării standardului general de viață al populației.

Pentru reluarea creșterii economice, în afara asigurării în continuare a măsurilor de privatizare și restructurare sunt necesare măsuri mai ferme, de regândire a politicii economice, de îmbinare mai bună a măsurilor pe termen scurt, cu cele pe termen lung, de reducere a inflației, de re proiectare a sistemului de protecție socială și de îmbunătățire a competitivității produselor românești.

Bibliografie

- Aftalion, F.; Classen, E.; Salm, P. - *La liberté a refaire*, Hachette, Paris, 1984, p. 363.
- Alesina, L. - *The Inequality. Myths Political Economy of Macroeconomic Stabilisation and Income and Reality*, in: *Income Distribution and High Quality Growth*, MIT Press, Cambridge, M.A., 1997.
- André, C., Delorme, R. - *L'État et l'économie*, Seuil, Paris, 1983.
- Aoki, M.; Okuno Fujiwara, M. - *Beyond the East Asian Miracle: Introducing Enhancing View*, in: Aoki, M., Kim H. K., și Okuno Fujiwara (sub direcția...), *The Role of Government in East Asian Economic Development*, Oxford, Clarendon Paperbacks Press, 1998.
- Asselain, I.C. - *Histoire économique du XX^e siècle*, Dalloz, Paris, 1995, p. 55.
- Auberger, P. - *L'alergie fiscale*, Calman Levy, Paris, 1984, p. 149.
- Baitone, A. - *Economie générale*, Dalloz Sirey, Paris, 1992.

- Boyer, R. - *État, marché et développement*, Problèmes économiques nr. 2653/23 febr. 2000, p. 17.
- Boyer, R. - *The Labour Institutions Matter for Economic Development? A Regulation Approach for the OECD and Latin America with an Extension to Asia*, in: Rodgers G., (sub direcția...), *Workers, Institutions and Economic Growth in Asia*, ILO/ILIS, Geneva, 25-112.
- Chatelus, M.; Fontanel, J. - *Dix grandes problèmes économiques contemporains*, Presses Universitaire de Grenoble, 1993, p.195.
- Cioabă, A. - *Statul social*, Editura Institutului de Teorie Socială, București, 1999, p. 45.
- Coase, R. - *The Problem of Social Cost*, The Journal of Law and Economics, octombrie, 1960.
- Combes, A., (sub direcția...) - *L'économie aux concours des grandes écoles. Analyse économique et historique des sociétés contemporaines*, Nathan, Paris, 1996, p. 311.
- Crozier, M. - *État modeste. État moderne*, Fayard, Paris, 1979.
- Delmas, P. - *Le maître des horloges*, Odile Jacobs, Paris, 1991.
- Fontvielle, L. - *Evolution et croissance de l'État français de 1815 à 1969*, în: *Économies et Sociétés*, Cahiers de l'ISMEA, Serie A.F., nr. 13, 1976.
- Friedman, M. - *Free to Choose*, Harcourt Brace Jovanovich, New York, 1980.
- Galbraith, J.K. - *Economics as a System of Belief*, American Economic Review, mai, 1970, p. 474.
- Galbraith, J.K. - *The Affluent Society*, Houghton Mifflin, Boston, 1958.
- Isărescu, M. - *Reflecții economice*, CRECC, București, 2001, p. 109.
- Jeanney, J.P. - *Le marché et l'État*, Lettre de l'OFCE nr. 136, febr.1995.
- Krueger, A.O. - *The Political Economy of the Rent seeking Society*, The American Economic Review, vol. 64, nr. 3, iunie, 1974.
- Lepage, H. - *Économie politique des transferts sociaux*, La Nef, nr. 2, 1979.
- Olivennes, D.; Bavarez, N. - *L'impuissance publique*, Calman Lévy, Paris, 1989.
- Pareto, W. - *Manuel d'économie politique*, Paris, 1906.
- Piper, U.; Taylor, L. - *The Revival of the Liberal Creed: the IMF and World Bank, and Inequality in a Globalized Economy*, in: Baker D., Epstein G., Pollin R., (sub direcția...), *Globalization and Progressive Economic Policy*, Cambridge, 1998.
- Rosanvallon, L. - *L'État en France*, Seuil, Paris, 1990.
- Samuel, P. - *Dictionnaire des idées reçues en économie*, ediția a 3-a, Syros, Paris, 1994, p. 126.
- Sava, S. - *Un truism al economiei moderne: sinergia piață-stat*, Economistul, nr. 333/iul. 1993.
- Say, B.J. - *Traité d'économie*, Guillaumin et Cie., Libraires, Paris, 1861, p. 50, 134-135.
- Sorman, G. - *La solution liberale*, Fayard, Paris, 1984, p. 214.
- Tanzi, V. - *Flux et reflux de l'action économique de l'État*, Problèmes économiques nr. 2653, 23 ianuarie, 2000, p. 29.
- Tanzi, V. - *Redistributing Income through the Budget in Latin America*, Banca Nazionale de Lavoro, Quarterly Review nr. 108, martie, 1974.
- Tullock, G. - *The Welfare Costs of Tariffs, Monopolies and Theft*, Western Economic Journal nr. 5/1967.
- Vatimbella, A. - *Dictionnaire des idées reçues en économie*, ediția a 3-a, Syros, Paris, 1994, p. 121.
- Wagner, A. - *Les fondements de l'économie politique*, Paris, vol. 3, p. 379
- Wonnacott, P.; Wonnacott, R. - *Economics*, ediția a 3-a, McGraw-Hill Book Company, New York, 1986.
- World Bank - *The East Asian Miracle: Economic Growth and Public Policy* (1993); *From Plan to Market* (1996); *State and Development* (1997); *Knowledge for Development, Reports*, Oxford University Press (1998).